

Ú R S K U R Ð U R

Héraðsdóms Reykjavíkur föstudaginn 13. mars 2009 í máli nr. Q-11/2008:

A

(Garðar Guðmundur Gíslason hdl.)

gegn

B

C

(Hildur Sólveig Pétursdóttir hrl.)

Með úrskurði Héraðsdóms Reykjavíkur, uppkveðnum 3. júlí 2007, var dánarbú I kt.30-...., Reykjavík, tekið til opinberra skipta og Marteinn Músson hrl. skipaður skiptastjóri. Með bréfi skiptastjóra, mótteknu 12. júní 2008, var ágreiningsefni máls þessa skotið til úrlausnar dómsins. Málið var þingfest 27. júní 2008 og tekið til úrskurðar 26. febrúar sl.

Sóknaraðili er A fæddur ...1984.

Varnaraðilar eru dánarbú B og C, kt.60

Dómkröfur sóknaraðila eru að ákvörðun skiptastjóra dánarbús I. frá 6. júní 2008, verði hrundið og staðfest með dómi að sóknaraðili njóti erfðaréttar eftir föður sinn, I.

Þá er krafist málskostnaðar.

Endanleg dómkrafa varnaraðila er að ákvörðun skiptastjóra dánarbús I, frá 6. júní 2008, um að sóknaraðili njóti ekki erfðaréttar í dánarbúi I, verði staðfest.

Þá er krafist málskostnaðar.

I

Í bréfi skiptastjóra kemur fram að þrír aðilar kalli til arfs eftir hinn látna, I... son, dánarbú B en hún hafi verið eiginkona I heitins og lifað mann sinn. C, kjörsonur hins látna og A, sem kveðist vera sonur hins látna, og Y, sem búi á Bretlandi. I heitinn muni hafa haldið tvö heimili, annars vegar með eiginkonu sinni, B að í Reykjavík, en hins vegar með Y að, Englandi.

Skiptastjóri hafi fallist á arfstilkall A á skiptafundi þann 12. desember 2007. Af hálfu C hafi verið höfðað mál samkvæmt barnalögum til vefengingar á faðerni A. Málinu hafi verið vísað frá héraðsdómi í vor. Áður hafði verið skotið til Hæstaréttar Íslands úrskurði héraðsdóms í málinu um að mannfæðingarmannfræðileg rannsókn færi fram á lífsýnum úr A og hinum látna. Hæstiréttur hafi felld úrskurðinn úr gildi í málinu nr. 183/2008, með tilgreindum rökum. Í forsendum réttarins hafi jafnframt komið fram að ekki yrði séð að neitt þeirra gagna, er lögju fyrir í málinu (fæðingarvottorð A frá Bretlandi, skírnarvottorð eða önnur gögn), fullnægðu áskilnaði 4. gr. barnalaga til að geta talist faðernisviðurkenning í skilningi laganna.

Á skiptafundi þann 9. maí 2008 hafi skiptastjóri talið, í ljósi forsendna og niðurstöðu Hæstaréttar, að óhjákvæmilegt væri að taka til endurskoðunar fyrri ákvörðun um rétt A til arftöku. Hafi A verið veittur tveggja vikna frestur til þess að afla staðfestingar dómsmálaráðuneytisins á því að sú faðernisviðurkenning er afllað yrði frá heimalandi hans, jafngilti faðernisviðurkenningu sem fengist hefði hér á landi, sbr. 2. mgr. 4. gr. barnalaga nr. 76/2003. Á skiptafundi þann 23. júní 2008 hafi fresturinn verið framlengdur um eina viku.

Á skiptafundi þann 2. júní 2008 hafi af hálfu A verið lögð fram yfirlýsing sr. BFar, dags. 28. maí 2008, þar sem sr. BF staðfesti að I heitinn hafi viðurkennt fyrir sér að vera faðir A Þetta hefði I heitinn m.a. viðurkennt þegar hann hafi beðið sig, þá sóknarprest við Garðaprestakall í Kjalarnesprófastsdæmi, að skíra drenginn. Sr. BF kveðist hafa skírt drenginn að A viðstöddum, meðal annarra, þann 30. maí 1984 í Englandi.

Á skiptafundinum þann 2. júní sl. hafi einnig verið lagt fram af hálfu A bréf dómsmálaráðuneytisins, dags. 29. maí 2008, og bréf Þjóðskrár, dagsett sama dag. Í tölvupósti lögmanns A til skiptastjóra, dags. 30. maí 2008, hafi verið bent á að samkvæmt 8. gr. þágildandi barnalaga nr. 9/1981, hefði faðernisviðurkenning fyrir presti verið fullnægjandi faðernisviðurkenning að íslenskum rétti á þeim tíma.

Lögmaður C hafi fengið frest til þess að yfirfara gögnin. Hann hafi sent skiptastjóra skriflega greinargerð, þar sem mótmælt hafi verið að framlögð gögn dygðu sem staðfesting á faðerni A Hafi þess verið krafist að skiptastjóri hafnaði arfstilkalli hans.

Málið hafi verið tekið fyrir á skiptafundi þann 6. júní 2008. Í fundargerð þess fundar sé bókuð sú afstaða skiptastjóra, og færð rök fyrir henni, að af hálfu A hefðu ekki verið lögð fram gögn sem fullnægðu áskilnaði 4. gr. barnalaga til þess að geta talist faðernisviðurkenning í skilningi laganna. Skiptastjóri hafi því talið óhjákvæmilegt að líta svo á að A nyti ekki erfðaréttar eftir I í samræmi við ákvæði erfðalaga.

Lögmaður A hafi mótmælt þessari afstöðu skiptastjóra og krafist þess að málinu yrði skotið til héraðsdóms til úrlausnar, sbr. 122. gr. skiptalaga nr. 20/1991.

Sóknaraðili byggir á að skiptastjóri byggji ákvörðun sína um að sóknaraðili njóti ekki erfðaréttar eftir föður sinn á því að faðernisviðurkenning að íslenskum rétti liggja ekki fyrir. Skiptastjóri kjósi að líta fram hjá fyrirliggjandi fæðingarvottorði og yfirlýsingu sr. BF.

Sóknaraðili hafi lagt fram lögmætt og gilt fæðingarvottorð að breskum rétti sem tilgreini I sem föður og Y sem móður. Vottorðið beri með sér að bæði móðir og faðir hafi tilkynnt um fæðingu sóknaraðila þann 1984 eða þrettán dögum eftir fæðingu hans. Í reit nr. 4 sé nafn I heitins tilgreint og í reit 14 sé vitnisburður um að bæði móðir og faðir hafi undirritað yfirlýsingu um það sem fæðingarvottorðið greinir. Í fæðingarvottorðinu felist faðernisviðurkenning I heitins. Gildi þessa fæðingarvottorðs hafi ekki verið hnekkkt.

Svo sem gögn málsins beri með sér telji íslensk stjórnvöld sig ekki bær til þess að hnekkja gildi erlendra fæðingarvottorða. Þannig leggi Þjóðskrá slík vottorð til grundvallar í málum sem hún taki til afgreiðslu. Þá hafi dómsmálaráðuneytið lýst því yfir að feðrun sóknaraðila hafi þegar farið fram að breskum rétti og ráðuneytið hafi hvorki heimild né skyldu til þess að fjalla um gildi þeirrar feðrunar.

Þegar af þessari ástæðu krefjist sóknaraðili þess að ákvörðun skiptastjóra verði hrundið og fyrir hann lagt að taka fæðingarvottorð sóknaraðila gilt við ákvörðun um arftöku úr dánarbúi I heitins.

Ljóst sé að afstaða skiptastjóra til yfirlýsingar sr. BF sé ekki í samræmi við efni yfirlýsingarinnar. Þótt í fyrri yfirlýsingu sr. BF hafi ekki berum orðum verið vísað til afstöðu móður sóknaraðila þá hafi það legið í hlutarins eðli hver hennar af staða til feðrunarinnar var og að sr. BF var kunnugt um hana enda hafi hann skírt sóknaraðila að báðum foreldrum viðstöddum. Enda hafi ekki verið ágreiningur um afstöðu hennar í málinu. Allt að einu liggja nú fyrir yfirlýsing sr. BF sem staðfesti að móðir sóknaraðila hafi lýst I heitinn föður hans. Íslenskir karlmenn sem eignist börn erlendis verði ekki sviptir rétti til þess að gefa út faðernisyfirlýsingu að íslenskum rétti. Það hafi faðir sóknaraðila gert í góðri trú samkvæmt 8. gr. þágildandi barnalaga nr. 9/1981.

Ákvörðun skiptastjóra um að líta fram hjá hinu gilda fæðingarvottorði, sem ekki hafi verið hnekkkt hvorki af varnaraðilum né skiptastjóra, eigi sér enga lagastoð. Við mat skiptastjóra á réttmæti krafna aðila um arftöku verði skiptastjóri að líta til allra fyrirliggjandi gagna og meta hvort raunverulegur vafi sé fyrir hendi um faðerni, eða eftir atvikum móðerni aðila.

Í máli þessu sé ekki vafi um faðernið. Varnaraðili hafi í ljósi ágreinings við skiptin ákveðið að gera ýtrustu kröfur og vefengja rétt sóknaraðila til arftöku með þeim hætti að vefengja faðernið. Varnaraðila megi hins vegar vera ljóst að sóknaraðili er sonur I heitins. Það hafi hann enda viðurkennt á fyrri stigum málsins.

Hið lögmæta fæðingarvottorð, yfirlýsing sr. BF ásamt fjölda annarra gagna renni stöðum undir faðerni sóknaraðila. Öll þessi gögn hafi verið lögð fyrir skiptastjóra og ekkert þeirra verið vefengt. Faðernið liggja því fyrir og hefði skipta stjóri átt að leggja þau til grundvallar við ákvörðun sína.

III

Varnaraðilar byggja á að ekki sé hægt að staðfesta arfstilkall sóknaraðila fyrir en feðrun liggja fyrir og sú feðrun hafi ekki farið fram svo gilt sé samkvæmt íslenskum rétti. Varnaraðilar telji að yfirlýsing sr. BF, sem útbúin sé 24 árum eftir meinta viðurkenningu á faðerni sóknaraðila, nægi ekki til að feðra erlenda ríkis borgara, sem alla tíð hafi verið búsettir og átt lögheimili erlendis, eins og raunin sé í þessu máli. Varnaraðili byggja á því að feðrun sóknaraðila falli utan gildissviðs íslenskra barnalaga og því geti feðrun fyrir presti ekki verið lögð til grundvallar. Þá bendi varnaraðilar á ósannindi í yfirlýsingu sr. BF er hann segi að feðrunin hafi með trúnaði verið skráð í kirkjubækur. Samkvæmt upplýsingum biskupsstofu sé slíku aldrei fyrir að fara þar sem kirkjubækur séu opinber gögn og ekki hægt að skrá neitt í þær með trúnaði. Telji varnaraðilar að þessi ósannindi staðfesti að efni yfirlýsingarinnar sé rangt og dugi hún engan veginn til að feðra sóknaraðila svo hann njóti tilkalls til arfs. Fara verði eftir ákvæðum erlends réttar við feðrun sóknaraðila, annað hvort lögum í Úganda eða lögum í Bretlandi. Gildri feðrun sé ekki fyrir að fara, og því beri að staðfesta ákvörðun skiptastjóra.

Varnaraðili telji að sú niðurstaða, að sóknaraðili sé ekki feðraður, felist í forsendum og dómi Hæstaréttar í máli nr. 183/2008 þar sem Hæstiréttur tiltaki sérstaklega að ekki sé af hálfu sóknaraðila á því byggt að fyrir liggja faðernisviðurkenning samkvæmt breskum lögum, sem dómsmálaráðuneytið hafi mælt fyrir um að jafngild sé slíkri viðurkenningu gefinni á Íslandi, sbr. 2. mgr. 4. gr. barnalaga. Yfirlýsing prests breyti engu þar um og fullnægi ekki ákvæðum núgildandi barnalaga um faðernisviðurkenningar, sbr. 4. gr. þar sem hvorki fæðingarvottorð, skírnarvottorð né yfirlýsing prests teljist fullgild faðernisviðurkenning.

Sóknaraðili sé fæddur í Bretlandi 1984 og hafi aldrei verið búsettur eða átt nokkur tengsl við Ísland svo sannað sé. Sóknaraðili sé erlendur ríkisborgari, frá Úganda eða Bretlandi og hafi ávallt lotið forsjá móður sinnar en lengst af búið í Úganda. Sóknaraðili hafi aldrei lotið forsjá I enda I löglega kvæntur. Ekki sé vitað til þess að sóknaraðili hafi nokkurn tíma komið eða dvalist á Íslandi fyrir en hann kom til Íslands undir lok banalegu I heitins.

Varnaraðili bendi á að sóknaraðili hafi upplýst að hann sé gervifrjónsgaður sonur konu sem hafi verið hjákona I. Varnaraðili hafi frá upphafi haldið því fram að I heitinn hafi verið alls ófær um að geta börn. Engra samtímaheimilda eða upplýsinga njóti við um meinta feðrun sóknaraðila fyrir en 24 árum síðar, en skiptastjóri hafi skorað á sóknaraðila að afla staðfestingar frá Dómsmálaráðuneyti á gildi gagna frá Englandi um faðerni sitt. Í stað þess að fá staðfestingu Dómsmálaráðuneytisins á breskri feðrun, ákveði sóknaraðili skyndilega að grípa til barnalaga nr. 9/1981 og útbúa yfirlýsingu frá presti sem skírði sóknaraðila, en var vinur I. Sami prestur hafi verið vinur fjölskyldunnar og oft gestur á heimili varnaraðila, en upplýsti aldrei um tilvist sóknaraðila eða gaf nokkuð í skyn um hana. Varnaraðili byggja á því að viðurkenning á faðerni sem fram fari við fæðingu eða fljótlega eftir hana, sé einkum ætlað að hafa réttaráhrif og lögfylgjur í heimalandi barnsins, þar sem það býr. Því byggja varnaraðili á að fara eigi eftir breskum reglum við feðrun sóknaraðila, ekki íslenskum. Hafi skiptastjóri fallist á þá skoðun.

Varnaraðili byggi á því að mikilvæg réttaráhrif, s.s. erfðaréttur, sé tengdur við feðrun og því mikilvægt að sú feðrun sé rétt og eigi sér stað með óyggjandi hætti. Það að nafn föður sé tilgreint á erlendu fæðingarvottorði geti engan veginn þýtt að feðrun hafi átt sér stað, eins og niðurstaða Hæstaréttar í máli nr. 183/2008 feli í sér. Fæðingarvottorð dugi ekki sem feðrun. Telji varnaraðili öll gögn málsins staðfesta að ákvörðun skiptastjóra um að hafna arfstilkalli sóknaraðila sé rétt og því beri dóminum að staðfesta hana.

IV.

Á skiptafundi þann 6. júní 2008 komst skiptastjóri í dánarbúi I að þeirri niðurstöðu að af hálfu sóknaraðila, A, hefðu ekki verið lögð fram gögn sem fullnægðu áskilnaði 4. gr. barnalaga til að geta talist faðernisviðurkenning í skilningi laganna og því væri óhjákvæmilegt að líta svo á að sóknaraðili nyti ekki erfðaréttar eftir I Af hálfu sóknaraðila var þessari afstöðu skiptastjóra mótmælt.

Skiptastjórinn beindi ágreiningnum um erfðaréttinn til dómsins með vísan til 3. mgr. 53. gr. og 122. gr. laga nr. 20/1991 um skipti á dánarbúum o.fl.

Sóknaraðili, sem er fæddur í Bretlandi 1984 af erlendri móður, reisir kröfu sína um erfðarétt eftir I á því að hann sé óskilgetinn sonur hans.

Samkvæmt 1. tl. 1. gr. erfðalaga nr. 8/1962 erfir óskilgetið barn föður og föður frændur og þeir það, ef það er feðrað með þeim hætti, sem segir í löggjöf um óskil getin börn.

Í málinu liggur fyrir yfirlýsing séra BF, dags. 26. júní 2008, um að I heitinn hafi viðurkennt fyrir honum t.d. þegar hann hafi beðið hann um að skíra sóknaraðila, sem hann hafi gert 30. maí 1984, að sóknaraðili, sem móðir hans, Y, hafði lýst hann föður að, væri sonur hans. Slík viðurkenning fyrir presti var fullnægjandi faðernisviðurkenning að íslenskum rétti á þeim tíma, sbr. 8. gr. þágild andi barnalaga nr. 9/1981.

Tilvitnað ákvæði 1. gr. erfðalaga er eyðuákvæði, sem vitnar til löggjafarinnar um feðrun óskilgetinna barna, eins og hún hefur verið eða verður á þeim tíma, sem á getur reynt um tiltekinn erfingja. Því haggar það því ekki, að faðernisviðurkenning, sem gerð var í tíð barnalaga nr. 9/1981, skapar lögerfðatengsl, þó sá háttur á faðernisviðurkenningu sem kveðið var á um í 8. gr. laganna, sé úr lögum numinn.

Eins og áður greinir er sóknaraðili fæddur 1984 á Bretlandi af erlendri móður. Um feðrun hans gilda eða giltu því breskar reglur. Liggur fyrir í málinu fæðing arvottorð sóknaraðila, sem er opinbert skjal, þar sem fram kemur að I heitinn sé faðir hans. Hefur því fæðingarvottorði ekki verið hnekkt. Verður það því lagt til grundvallar um faðerni sóknaraðila.

Samkvæmt því, auk þess sem fyrir liggur, eins og áður greinir, faðernisviðurkenning sem hefði á þeim tíma er hún var gerð verið fullnægjandi faðernisviður

kenning barns sem fæðst hefði hér á landi, er það niðurstaða dómsins að sóknaraðili njóti lögerfðaréttar samkvæmt 1. tl. 1. gr. erfðalaga nr. 8/1962 eftir föður sinn, I heitinn

Verður því tekin til greina krafa sóknaraðila um að ákvörðun skiptastjóra dánar bús I, frá 6. júní 2008, verði hrundið og staðfest að sóknaraðili njóti erfðaréttar eftir föður sinn, I heitinn.

Eftir atvikum þykir rétt að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu.

Þorgerður Erlendsdóttir héraðsdómari kveður upp úrskurðinn.

Úrskurðarorð:

Tekin er til greina dómkrafa sóknaraðila, A, um að ákvörðun skiptastjóra dánarbús I, frá 6. júní 2008, verði hrundið og staðfest að sóknaraðili njóti erfðaréttar eftir föður sinn, I heitinn.

Málskostnaður fellur niður.

Þorgerður Erlendsdóttir